

20
25

Draagkracht en draagvlak

Hippische Monitor

HAS green
academy

INHOUD

Voorwoord	3
Draagkracht en draagvlak	
Trends en ontwikkelingen	5
Hoe kijkt Nederland naar de paardensector anno 2025?	
Sectoromvang	8
De Nederlandse hippische sector in internationaal perspectief	
Facts & figures	10
Wat vindt Nederland van het leven van paarden?	
Welzijn	13
Van richtlijnen naar proactief paardenwelzijn	
Ondernemerschap	16
Balans tussen groei en financiële uitdaging	
Actualiteit	19
Exotische verrassingen	
Colofon	20

Mieke Theunissen | Trendpanel Paard

Draagkracht en draagvlak

De Nederlandse paardensector staat stevig. Onze fokkerij behoort tot de beste ter wereld, onze sportinfrastructuur is uitzonderlijk professioneel georganiseerd en in internationaal perspectief wordt Nederland nog altijd gezien als een leidend paardenland. Die positie is geen vanzelfsprekendheid; ze is het resultaat van jarenlange toewijding, vakmanschap en samenwerking tussen ondernemers, sportorganisaties, kennisinstellingen, vrijwilligers en beleidsmakers. Ons succes kent draagkracht. Maar om dat succes te behouden, hebben we ook draagvlak nodig.

De Hippische Monitor 2025 laat opnieuw zien hoe cruciaal dat draagvlak is. Uit het nieuwste publieke opinieonderzoek blijkt dat Nederland eerder welwillend dan afwijzend staat tegenover het houden en inzetten van paarden. Burgers erkennen de waarde van het paard voor sport, recreatie, therapeutische ondersteuning en cultuur. Tegelijkertijd is die steun niet onbeperkt: het vertrouwen van de samenleving hangt direct samen met de zichtbare borging van paardenwelzijn en de heldere uitleg die wij als sector geven over wat “goed” eruit ziet.

Daarmee ontstaat een belangrijke opdracht. De betrokken, goed geïnformeerde burger blijkt een stevige bondgenoot. De grote groep minder ervaren burgers is vooral gebaat bij transparante, toegankelijke informatie én bij de mogelijkheid om zelf kennis te maken met het paard en de prachtige wereld erachter. Het is aan ons om die brug actief en permanent te slaan.

Ook internationaal gezien staat er veel op het spel. De analyses in deze monitor bevestigen dat Nederland een toonaangevende rol blijft spelen in de mondiale hippische sector. Maar de wereld verandert: marktdynamiek, toenemende welzijnseisen en verschillen in regelgeving maken het speelveld complexer. We leven in een steeds digitalere samenleving waarin niet alleen handel en sport, maar ook publieke beeldvorming zich razendsnel ontwikkelt. Juist daarin liggen kansen. Door innovatie, samenwerking en professionele communicatie kunnen we onze leidende positie behouden én versterken.

De Gids voor Goede Praktijken helpt ons daarbij. De beweging van ‘lijden voorkomen’ naar ‘actief positieve ervaringen mogelijk maken’ weerspiegelt een groeiend bewustzijn dat het paard een wezen is dat zowel pijn als plezier ervaart. Deze bredere benadering van welzijn sluit naadloos aan bij wat moderne

samenleving van ons vraagt én bij wat wij onze paarden willen bieden.

Tot slot tonen de aaff-cijfers opnieuw de economische betekenis van onze sector. De hippische wereld is ondernemend, divers en veerkrachtig. Die veerkracht—onze draagkracht—vormt de basis. En met blijvend maatschappelijk draagvlak blijft die basis stevig genoeg om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien.

Laten we daar samen aan blijven bouwen. Iedere dag. Iedere rit. Iedere keuze.

Kom in actie!

**DIT DOEN
PAARDEN**

**HIPPISCH
SECTORFONDS**

Het Hippisch Sectorfonds is opgericht door de Sectorraad Paarden en heeft tot doel om te kunnen blijven genieten van en met paarden. Want paarden betekenen veel voor ons als mensen en wij mensen betekenen veel voor een fijn leven voor paarden in Nederland.

Met de campagne **#ditdoenpaarden** vertaalt het Hippisch Sectorfonds de actie om mensen zonder ervaring met paarden, kennis te laten maken met de sector. De campagne laat zien hoe bijzonder de band is tussen mens en paard. Binnen de sector gebruiken we de hashtag al volop, maar het is minstens zo belangrijk om juist mensen buiten de sector mee te nemen in ons verhaal.

Laat de buitenwereld zien hoe bijzonder jouw band met paarden is, wat paardensport zo bijzonder maakt, en wat jij doet om jouw paarden blij en gezond te houden. Plaats jouw bericht op Facebook, Instagram en TikTok en gebruik daarbij de hashtag **#ditdoenpaarden**. Samen inspireren we anderen en laten we zien wat paarden en paardensport écht betekenen!

Wil jij bijdragen aan de zichtbaarheid en toekomst van de paardensector?
Kijk dan op www.hippischsectorfonds.nl en word lid van de Club van 100.

Hoe kijkt Nederland naar de paardensector anno 2025?

In opdracht van de Sectorraad Paarden is er onderzoek gedaan naar de publieke opinie in ons land over de paardensector. Een eerste beschouwing van de representatieve resultaten laat zien dat Nederlanders in grote lijnen overwegend positief staan tegenover het houden van paarden en het berijden ervan. Een verdere verdieping levert meer waardevolle inzichten op.

Hoe Nederlanders naar de paardensector kijken, wordt in sterke mate bepaald door hun eigen ervaring, kennis en leefomgeving. Dat blijkt uit het Onderzoek Publieke Opinie 2025, uitgevoerd onder 2062 respondenten door onderzoeksbureau Enneüs in opdracht van de Sectorraad Paarden. Dit onderzoek is in navolging van eerdere onderzoeken in 2019 en 2022. In grote lijnen laten de resultaten van 2025 zien dat Nederlanders (nog steeds) overwegend positief staan tegenover het houden van paarden en het berijden ervan, maar het draagvlak voor het houden of berijden van paarden staat of valt met de zichtbare borging van paardenwelzijn en de uitleg die de sector geeft over wat er "goed" uitziet.

Basisvertrouwen in het leven van paarden

Een belangrijke thermometer voor de algemene beleving is de vraag of paarden in Nederland "over het algemeen een goed en prettig leven hebben". Daarop antwoordt ongeveer 67 procent van de respondenten (helemaal) mee eens; rond de 9 procent is het er (helemaal) mee oneens, de rest is neutraal. Dat betekent dat de basisperceptie duidelijk eerder positief dan negatief is: de meeste Nederlanders gaan er vanuit dat het met het paardenwelzijn globaal genomen redelijk goed zit. Er is wel een flinke groep (ruim een kwart) die het niet goed kan inschatten en daarom neutraal antwoordt.

Dat beeld past bij een sector die maatschappelijk niet onder "verdacht toezicht" staat, maar eerder valt onder een soort impliciet "moreel observatiepunt": in principe heeft men vertrouwen in de sector, zonder de details goed te kennen.

Houden, berijden en overige inzet

Op de stelling dat paarden, zolang er goed voor ze gezorgd wordt, door mensen mogen worden gehouden, reageert ongeveer 86 procent met (helemaal) mee eens. Slechts zo'n 2 à 3 procent is het (helemaal) oneens. Voor berijden is de steun eveneens groot: ongeveer 78 procent

is (helemaal) voor, iets meer dan 4 procent (helemaal) tegen, en de rest neutraal.

Bij het inzetten op maneges ziet ongeveer 71 procent het als (helemaal) acceptabel, een kleine 5 à 6 procent als (helemaal) onacceptabel. Ook hier zit een behoorlijke neutrale groep tussenin.

Voor therapie of coaching met paarden is de steun zelfs nog groter: grofweg 83 procent is (helemaal) positief, minder dan 4 procent (helemaal) tegen. Dat is een sterk signaal dat de combinatie "paard + zorg/ontwikkeling" maatschappelijk erg aantrekkelijk en legitiem wordt gevonden.

Ook inzet voor politie- en handhavingswerk en andere functionele rollen komt in de data overwegend positief naar voren (met ruim meer voor- dan tegenstanders), al wordt hier de neutrale middengroep iets groter.

Deze resultaten wijzen op een brede maatschappelijke legitimiteit van het houden en inzetten van paarden. Paarden houden en inzetten wordt gezien als iets dat prima kan, mits het welzijn op orde is. De norm is dus niet: "dit zou eigenlijk niet mogen", maar eerder: "dit mag, maar dan moet het welzijn op orde zijn".

Paardensport en shows

Wanneer we inzoomen op sport en wedstrijden, verschuift het beeld iets. Op de stelling dat paarden, mits goed verzorgd, mogen worden ingezet voor sport en wedstrijden, zegt ongeveer 49 procent (helemaal) mee eens, is ongeveer een derde neutraal en zo'n 18 procent (helemaal) mee oneens. Er is dus nog steeds een positieve balans: de groep die sport legitiem vindt, is ruim twee keer zo groot als de groep die er echt tegen is. Maar vergeleken met "houden" en "berijden" zie je duidelijk meer neutraliteit, een grotere kritische minderheid en kun je stellen dat

de legitimiteit hier meer in twijfel wordt getrokken.

Bij shows en demonstraties groeit de twijfel nog iets meer: grofweg 43 procent is (helemaal) voor, ongeveer een kwart is tegen, en de rest neutraal. Shows en demonstraties worden dus niet vanzelfsprekend “goed” gevonden; ze zijn maatschappelijk acceptabel, maar veel minder vanzelfsprekend dan houden, berijden of therapie.

Verschillen tussen mensen met en zonder paardenervaring

De resultaten laten duidelijk zien dat ervaring met paarden de beleving en perceptie sterk kleuren. Onder mensen met paardenervaring geeft ongeveer een kwart aan veel te weten over paarden; bij de groep zonder ervaring is dat slechts 1 procent. Wie ervaring heeft, heeft vaker een duidelijke mening over hoe paarden in Nederland worden gehouden en ingezet. Die groep scoort veel vaker op “mee eens” of “helemaal mee eens” bij stellingen over eigen kennis en een duidelijke mening, terwijl de groep zonder ervaring vooral neutraal antwoordt.

Bij de respondenten met ervaring valt een aantal zaken op:

- Ze zijn actiever in het zoeken van informatie;
- Ze spreken zich vaker uit (online en offline) over de sector;
- Ze zijn bereid om misstanden te melden;
- Ze zijn relatief positief over de inzet van paarden, ook in sport, mits aan welzijnsvoorwaarden wordt voldaan;
- Tegelijk is deze groep vaker voorstander van heldere regels en omgangsnormen: meer kennis vertaalt zich naar een scherper oog voor waar het beter moet.

Daartegenover staat de groep met weinig kennis en geen ervaring.

Die respondenten:

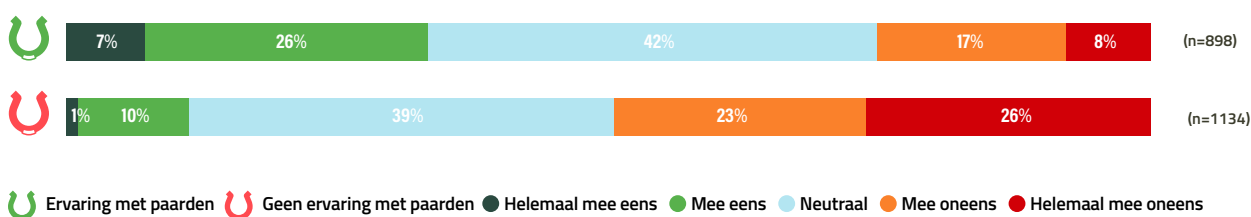
- beantwoorden veel vragen neutraal;
- voelen zich onvoldoende geïnformeerd over wat normaal of wenselijk is;
- komen minder vaak zelf in actie;
- maar zijn wél het meest geïnteresseerd in een kennismakingsevenement met paarden en de sector.

Je kunt die groep dus het beste omschrijven als: niet tegen, wel onvoldoende geïnformeerd en nieuwsgierig. En dat is een belangrijke nuance voor de sector: de “onzekere middenmoot” is geen ‘vijandige’ groep, maar een publiek dat nog positief beïnvloed kan worden.

Woonomgeving: stad, dorp en buitengebied

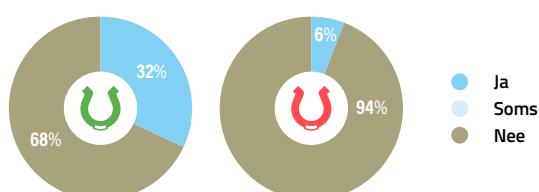
Naast ervaring met paarden is gekeken of de woonomgeving van invloed is op houding en gedrag ten opzichte van de sector. Ongeveer 52 procent van de respondenten woont in een stad, 40 procent in een dorp en 8 procent in een buitengebied of landelijke omgeving. In steden is de kans op directe paardenervaring het laagst, en dat zie je terug in het kennisniveau: stedelingen zitten vaker in de lage kennisgroep over paarden en geven vaker neutrale of normatief-stedelijke antwoorden. Een reden daarvoor kan zijn dat paarden in de stad minder zichtbaar zijn, waardoor oordelen meer gebaseerd worden op algemene ideeën over dierenwelzijn en minder op concrete praktijkkennis. Daardoor zijn stedelijke respondenten relatief vaker geneigd om strengere regels en toezicht wenselijk te vinden.

Ik heb een duidelijke mening over hoe paarden in Nederland worden gehouden en ingezet

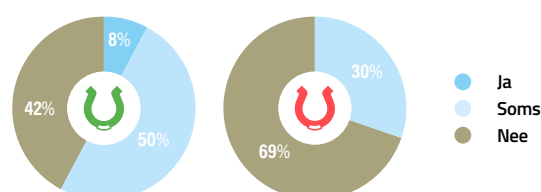

Informatievoorziening

Zoek je zelf (wel eens) informatie op over paarden in Nederland?

Kom je (wel eens) informatie tegen over paarden in Nederland, zonder dat je daar zelf naar zoekt?

In dorpen is de betrokkenheid gematigder. Mensen hebben vaker indirect contact met paarden, bijvoorbeeld via maneges of buren. Hun antwoorden zijn vaak minder extreem: ze zien zowel het belang van welzijn als de realiteit en vanzelfsprekendheid van de inzet van paarden.

In het buitengebied, waar paarden veel zichtbaarder zijn in het dagelijks leven, is het kennis- en ervaringsniveau het hoogst. Bewoners tonen meer vertrouwen in bestaande praktijken en hebben een realistischer beeld van de dagelijkse omgang met paarden.

De spanningslijnen in het debat over paardensport en -welzijn lopen dus niet alleen tussen "voor" en "tegen", maar vooral tussen stedelijke normen en plattelandspraktijk, en tussen onervaren en ervaren groepen.

Samenvattend

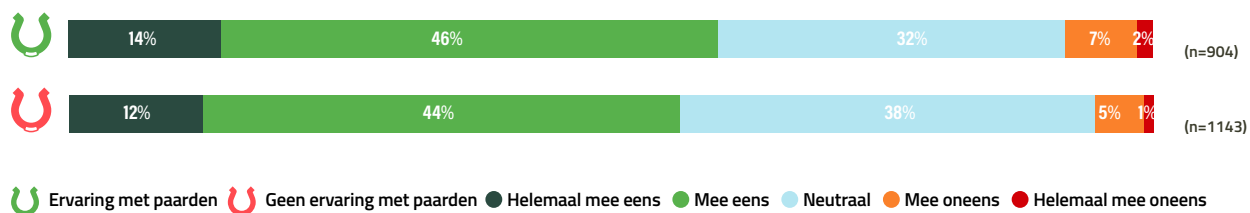
De algemene perceptie en beleving van Nederlanders rond het houden van paarden en paardensport kun je als volgt samenvatten:

- Er is een **breed maatschappelijk draagvlak** voor het houden en berijden van paarden, en voor functionele inzet zoals maneges, therapie en politie.
- Paardensport en shows worden in meerderheid nog steeds geaccepteerd, maar **duidelijk conditioneler**: men vindt het oké, mits het goed gebeurt, en een kleinere maar zichtbare minderheid staat er kritisch tegenover.
- De meeste Nederlanders gaan ervan uit dat paarden in Nederland over het algemeen een **redelijk goed leven** hebben, maar een grote

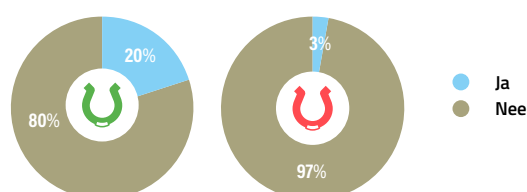
middengroep voelt zich onvoldoende geïnformeerd om scherpe oordelen te vellen.

- Mensen met ervaring en kennis zijn **zowel de grootste verdedigers als de strengste critici**: ze staan positief tegenover het gebruik van paarden, maar zijn ook het meest alert op misstanden en voorstander van duidelijke normen.
- Mensen zonder ervaring zijn **niet per se negatief**, maar vooral **onzeker, neutraal en beïnvloedbaar**; zij tonen juist de meeste interesse in kennismaking met de sector.
- Woonomgeving speelt hierbij een belangrijke rol: in steden is de afstand tot de praktijk groter en de roep om regels sterker; in het buitengebied is de praktijkkennis groter en het vertrouwen in bestaande omgangsvormen hoger.
- De kern is dus: **Nederland is eerder welwillend dan afwijzend tegenover paardenhouden en de inzet van paarden voor verschillende doeleinden**, maar het draagvlak staat of valt met de zichtbare borging van paardenwelzijn en de uitleg die de sector geeft over hoe "goed" eruitziet. De ervaren en goed geïnformeerde groep vormt een belangrijke bondgenoot in dat proces, terwijl de grote(re) groep onervaren burgers vooral gebaat is bij duidelijke, toegankelijke informatie en interesse heeft in de mogelijkheid om zelf kennis te maken met het paard en de sector daarachter.

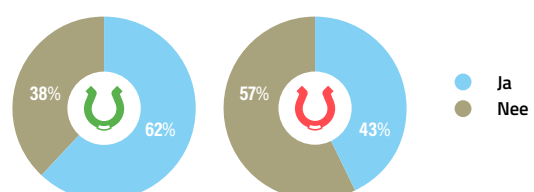
Wet en regelgeving: Ik heb vertrouwen dat de huidige wet- en regelgeving in combinatie met de richtlijnen vanuit de sector voldoende zijn om paardenwelzijn te waarborgen

Heb je weleens (online of offline) jouw mening gedeeld over de paardensector?

Zou je een petitie tekenen voor meer toezicht op paardenwelzijn?

Bron: Rapportage publieke opinie paardensector 2025.

De Nederlandse hippische sector in internationaal perspectief

De Nederlandse hippische sector behoort al jaren tot de wereldtop. Met een grote en diverse groep beoefenaars, een internationaal gewaardeerde fokkerij en een sterke exportpositie vervult Nederland een sleutelrol binnen de mondiale paardensport. Tegelijkertijd verandert het speelveld, de afzetmarkt en verschilt de regelgeving.

Ledenaantallen in West-Europa

Nederland heeft in totaal ongeveer 500.000 ruiters en menners en er zijn een klein half miljoen paarden in ons land aanwezig. Eind 2024 had de KNHS 134.000 leden, waarvan circa 50.000 wedstrijdruiters. In Nederland is het aantal leden eind 2024 gedaald, dit is voornamelijk doordat de KNHS en FNRS hun samenwerking hebben beëindigd. Deze daling van circa 60.000 leden vond vooral plaats onder manegeruiters. De overige groepen bleven ten opzichte van 2023 vrijwel stabiel. Internationaal laten de cijfers een gemengd

beeld zien. In Duitsland en het Verenigd Koninkrijk was in 2024 een lichte stijging in het aantal actieve sportbondleden zichtbaar. In België, Denemarken en Frankrijk bleef het aantal leden vrijwel stabiel, terwijl Zweden een lichte daling rapporteerde.

Ontwikkelingen in internationaal perspectief

Belangrijke thema's die internationaal spelen zijn de veranderende afzetmarkt, dalende aantallen dekkingen en aangescherpte welzijnseisen.

De economische hoogtijdagen voor de hippische sector lijken voorlopig voorbij, wat het eerst merkbaar is in de fokkerij. Hoewel het KWPN geen dek cijfers publiceert, geven Nederlandse hengstenhouders aan dat het aantal dekkingen met ongeveer 10% is gedaald. In Duitsland bedraagt deze daling zelfs bijna 25%. Ook België, Denemarken, Zweden en Frankrijk laten een dalende trend zien in zowel het aantal dekkingen als het aantal geboren veulens in 2024 ten opzichte van 2023.

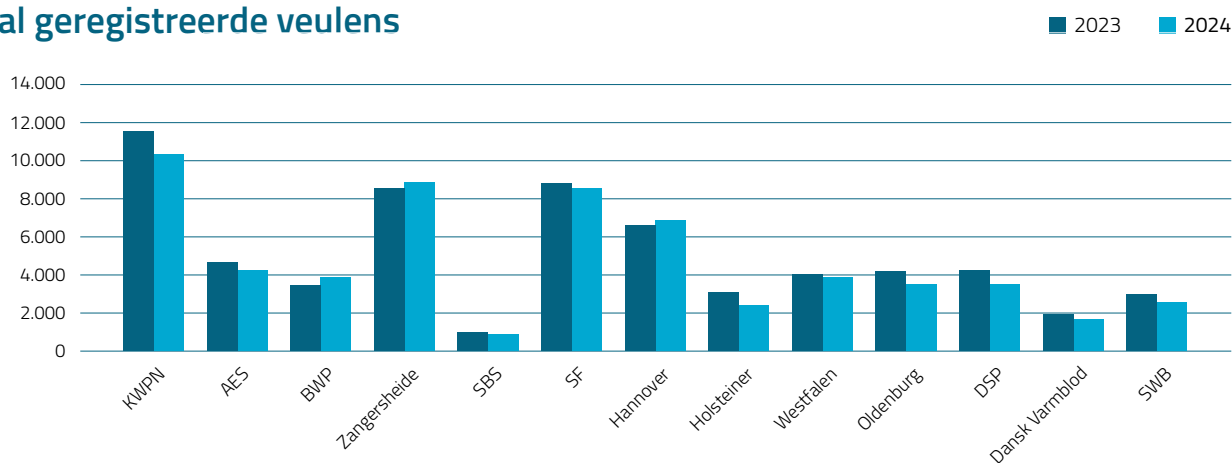
Daarnaast liggen de prijzen voor zowel veulens als sportpaarden gemiddeld genomen een stuk lager. Voor de beste 10% van een jaargang blijft de markt sterk en zijn de opbrengsten soms zelfs hoger dan in eerdere jaren.

Voor de overige 90% geldt echter dat de waarde aanzienlijk is gedaald. Hierdoor maken fokkers een bewuste afweging of zij een veulen willen fokken. De stijgende kosten voor voer, stro en veterinaire zorg spelen hierin eveneens een rol.

> Online veilingresultaten KWPN 2024

	Fokmerrie	3- en 4-jarigen	Hengsten	Veulens
Totaal	30	13	20	504
Verkocht	67%	62%	65%	66%
Verkocht naar het buitenland	75%	88%	76%	54%
Gemiddelde prijs	€ 11.403	€ 12.808	€ 10.125	€ 4.288

➤ Aantal geregistreerde veulens

Exportpositie van Nederland

Ondanks de veranderende markt was de Nederlandse export in 2024 goed voor ruim 457 miljoen euro, een stijging van ruim 20% ten opzichte van 2023. Dit betrof ongeveer 19.000 paarden, wat neerkomt op gemiddeld 24.000 euro per paard. Hiermee blijft Nederland, net als in voorgaande jaren, één van de grootste exporteurs van sportpaarden wereldwijd. Samen met Duitsland, België en Frankrijk worden we gerekend tot de kopgroep. Veel andere landen zijn minder exportgericht of hebben een minder professioneel georganiseerde sector.

Nederland exporteert ruim 50% van de sportpaarden naar de Verenigde Staten, gevolgd door de Verenigde Arabische Emiraten

(bijna 10%), Verenigd Koninkrijk en België (beide ruim 5%) en Saoedi-Arabië (4%). Daarnaast is in het Verenigd Koninkrijk, België en Duitsland een sterke vraag naar Nederlandse fokmerries.

Wedstrijdreglementen in Nederland en het buitenland

Elk land hanteert zijn eigen wedstrijdreglement. Voor internationale wedstrijden geldt het FEI-reglement als overkoepelend kader. Opvallend is dat in veel Europese landen de nationale regels strenger zijn dan de FEI-regels. Zo zijn bijvoorbeeld bandages op concours in Nederland verboden, terwijl de FEI deze nog toestaat. Hetzelfde geldt voor de aangepaste bloedregel die op 1 januari 2026 in de springsport wordt ingevoerd. Verschillende Europese bonden, waaronder de KNHS,

zijn het hier niet mee eens en pleiten voor uniforme regels in alle disciplines, waarbij het welzijn van het paard niet in het geding mag komen.

Nederland blijft een toonaangevend paardenland met een hoogwaardige fokkerij, sterke sportinfrastructuur en een professionele organisatiegraad. De sector staat echter voor nieuwe uitdagingen. Marktverschuivingen, toenemende welzijnseisen en internationale verschillen in regelgeving vragen om aanpassing, innovatie en samenwerking – zeker nu we in een meer dan ooit digitaal verbonden samenleving leven. Juist daarin liggen kansen om de leidende positie van Nederland in de mondiale hippische sector te behouden én versterken.

➤ Omvang hippische sector per land

	Aantal ruiters en menners	Bevolking (2024)	Ruiters per 1.000 inwoners	Aantal wedstrijdruiters	Aantal FEI-wedstrijden per jaar
Nederland	500.000	17,9 mln.	27,9	50.000 waarvan 1463 FEI	255
Duitsland	2.300.000	84,7 mln.	27,2	83.000 waarvan 3664 FEI	286
België	200.000	11,76 mln.	17,0	20.000 waarvan 1429 FEI	244
Frankrijk	675.000	68,4 mln.	9,9	130.000 waarvan 5401 FEI	973
Verenigd Koninkrijk	1.800.000	69,3 mln.	17,3	330.000 waarvan 2392 FEI	2506
Zweden	500.000	10,57 mln.	47,3	30.000 waarvan 812 FEI	158
Denemarken	100.000	5,98 mln.	16,7	55.000 Waarvan 57 FEI	71

Wat vindt Nederland van het leven van paarden?

In 2025 is voor de derde keer een onderzoek uitgevoerd naar hoe de Nederlandse bevolking staat ten opzichte van het houden van paarden, paardrijden en paardensport.

Voor dit onderzoek is een afspiegeling van de Nederlandse bevolking onderzocht. Aan dit onderzoek werkten 2062 mensen mee met een minimale leeftijd van 18 jaar. Deze factsheet zoomt in op de verschillen die wel of geen ervaring met paarden en de woonomgeving maken voor de houding van mensen ten opzicht van het houden van paarden, paardrijden en paardensport.

> Wat vinden boeren, burgers en buitenlui van activiteiten met paarden?

In een buitengebied of landelijke omgeving

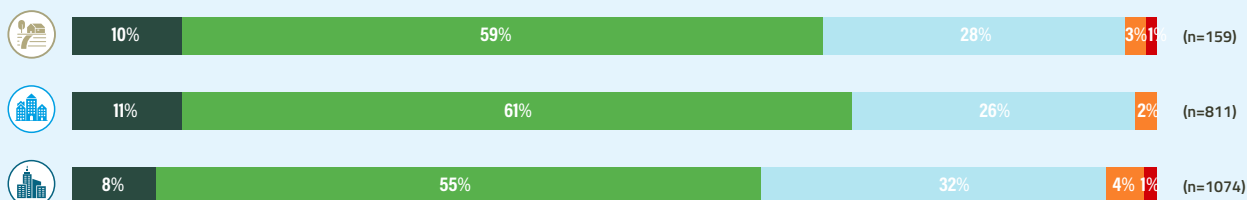
In een dorp (binnen de bebouwde kom)

In een stad (binnen de bebouwde kom)

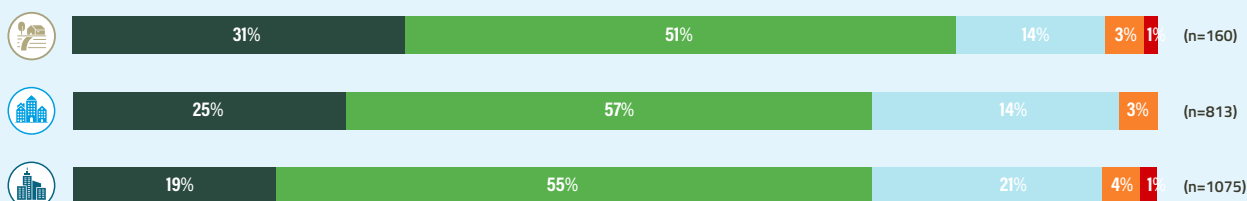
● Helemaal mee eens
● Mee eens
● Neutraal
● Mee oneens
● Helemaal mee oneens

Paarden in Nederland hebben over het algemeen een goed en prettig leven

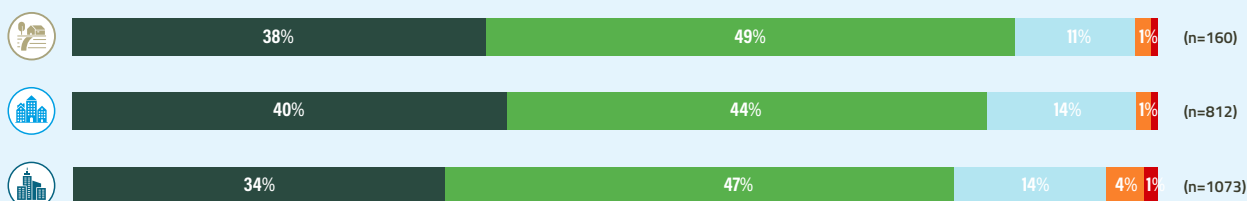
Ik vind dat paarden mogen worden bereden*

*) Zolang er goed voor gezorgd wordt.

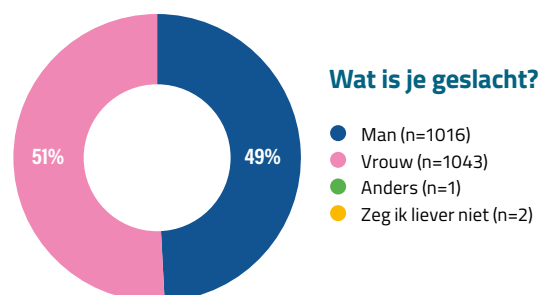
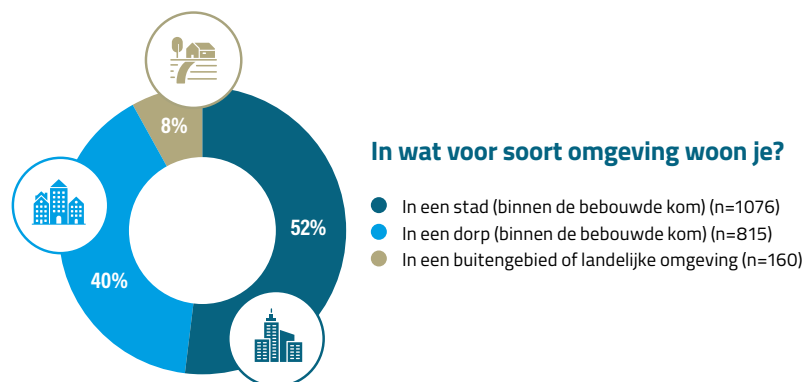

Ik vind dat paarden mogen worden ingezet voor therapie (mentale/fysieke/sociale klachten)*

*) Zolang er goed voor gezorgd wordt.

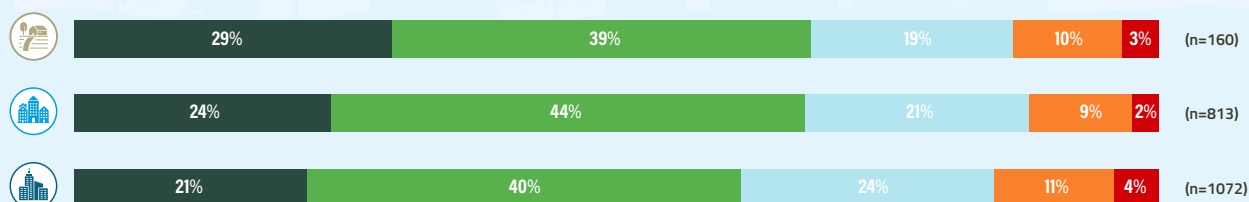

Respondentenprofiel

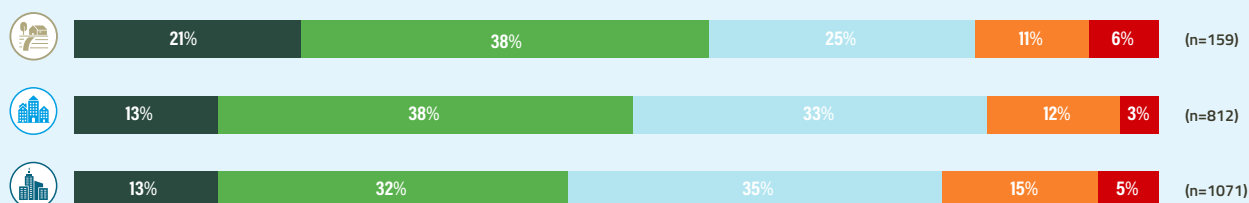
Ik vind dat paarden mogen worden ingezet voor politiewerk*

*) Zolang er goed voor gezorgd wordt.

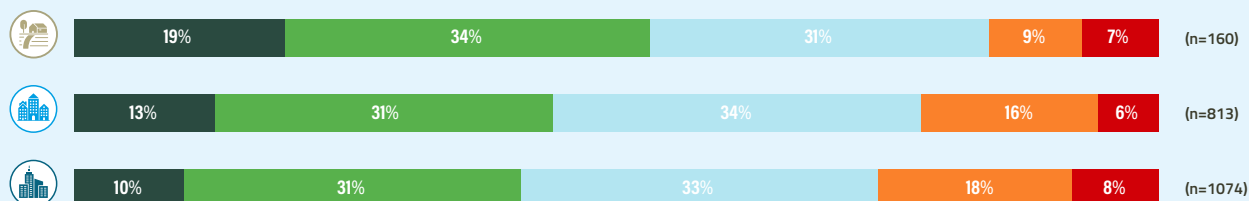
Ik vind dat paarden mogen worden ingezet voor sport en wedstrijden*

*) Zolang er goed voor gezorgd wordt.

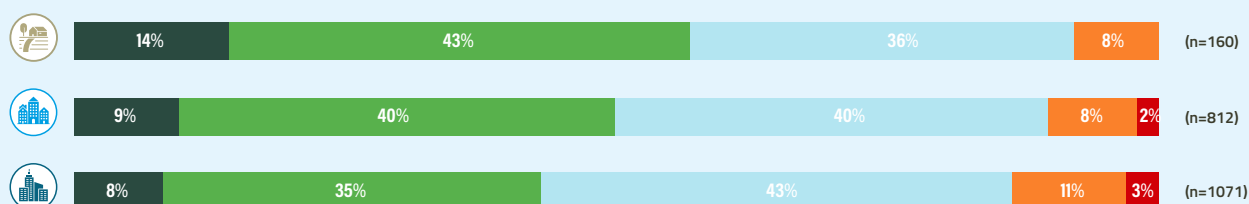

Ik vind dat paarden mogen worden ingezet voor show en demonstraties*

*) Zolang er goed voor gezorgd wordt.

De paardensector is een belangrijk cultureel onderdeel van Nederland

Bron: Rapportage – publieke opinie paardensector.

Van richtlijnen naar proactief paardenwelzijn

De paardensector ontwikkelt zich snel, mede door nieuwe wetenschappelijke inzichten, maatschappelijke verwachtingen en toenemende aandacht voor dierenwelzijn. Die ontwikkelingen zijn duidelijk zichtbaar in de vernieuwde Gids voor Goede Praktijken (2025) die de Sectorraad Paarden begin dit jaar publiceerde en de versie uit 2019 vervangt. Waar de eerdere Gids zich vooral richtte op het minimaliseren van welzijnsproblemen, legt de nieuwe versie veel sterker de nadruk op het creëren van een omgeving waarin het paard positieve ervaringen kan opdoen. Die verschuiving van "niet slecht" naar "goed én positief" vormt de kern van de veranderingen.

De intrinsieke waarde als fundament

Een belangrijke inhoudelijke ontwikkeling is de introductie van de intrinsieke waarde van het paard als expliciet uitgangspunt. In 2019 lag de nadruk op de vijf vrijheden van Brambell en het vermijden van pijn, angst of ongemak. In 2025 staat het respect voor het paard als dier met gevoel centraal, los van het nut voor de mens. Dat betekent dat beslissingen over huisvesting, training of gebruik in de sport niet alleen worden afgewogen op basis van risico's voor welzijnsschade, maar ook op basis van de vraag of het paard voldoende ruimte krijgt om natuurlijke gedragingen te vertonen en het als positief ervaart.

Voeding: van 'voldoende' naar afgestemd en continu

De uitwerking van voeding illustreert de inhoudelijke aanscherpingen. In 2019 gold dat paarden "minimaal tweemaal daags" voldoende ruwvoer moesten krijgen en niet langer dan zes uur zonder voer mochten staan. De 2025-versie wijzigt de benadering: ruwvoer wordt het uitgangspunt van het hele rantsoen en het advies verschuift naar idealiter onbeperkte of in elk geval veel vaker verdeelde ruwvoergift. De maximale periode zonder ruwvoer wordt aangescherpt naar vier tot zes uur, waarbij vier uur als advies wordt neergezet. Ook stijgt de minimale hoeveelheid ruwvoer van 1 kg droge stof per 100 kg lichaamsgewicht

naar 1,5 kg. Deze wijzigingen komen voort uit nieuwe inzichten over darmgezondheid en het voorkomen van maagzweren. Echter, ook in de nieuwe versie blijft eerst ruwvoer dan krachtvoer het uitgangspunt in voerbeleid.

Omgeving en huisvesting: meer ruimte, licht en sociaal contact

Ook bij het thema omgeving zijn er verschillen tussen 2019 en 2025. In de oudere Gids stonden vooral maatvoeringen en veiligheidsrichtlijnen centraal. De vernieuwde Gids schuift op naar een welzijnsgerichte benadering, met nadruk op overzicht, licht, frisse lucht en vooral sociaal contact. Paarden moeten elkaar te allen tijde kunnen zien of aanraken. Uiteraard uitzonderingen daargelaten bijvoorbeeld met het oog op ziekte of revalidatie.

Daarnaast introduceert de Gids ruimere streefwaarden voor nieuwbouw, zoals 20 m² voor drachtige merries, en wordt de minimale bewegingsnorm aangescherpt naar vier uur buiten de box, waarvan minimaal een half uur volledig vrij. Deze veranderingen volgen uit onderzoek waaruit blijkt dat ruimte, contact en beweging essentieel zijn voor zowel fysiek als mentaal welzijn.

Top 5 acties voor paardenwelzijn

- Zorg voor onbeperkt of zeer frequent ruwvoer.
- Bied minimaal 4 uur (vrije) beweging per dag.
- Garandeer sociaal contact tussen paarden.
- Voer een preventief gezondheidsplan uit (wormbeleid, vaccinaties).
- Train op basis van vertrouwen en respect.

Gezondheid: van behandelen naar preventief managen

In de uitwerking van gezondheid is de rol van deskundigheid veel explicieter geworden. Waar de 2019-tekst vooral beschreef wie welke handelingen mocht verrichten, legt de nieuwe Gids de nadruk op preventie. Het gaat om doordacht en gericht (per bedrijf) wormbeleid, vaccinaties, hygiëne en passende belasting in training. Ook cosmetische en niet-medische ingrepen worden duidelijker afgewezen. De integriteit van het paard vormt een belangrijkere meetlat dan in de vorige versie.

Natuurlijk gedrag en mens-paardinteractie

Het thema natuurlijk gedrag is inhoudelijk veel verder uitgewerkt dan in de Gids van 2019. Sociaal contact wordt niet alleen als wenselijk, maar als essentieel benoemd. Er wordt uitgebreider beschreven waarom kuddegedrag, spel, opvoeding van veulens en voorspelbare interacties bijdragen aan welzijn.

Nieuw is de aandacht voor mens-paardcommunicatie. Omgang moet gericht zijn op vertrouwen, kennis van lichaamstaal en respect voor grenzen. De Gids sluit hiermee aan bij de bredere maatschappelijke discussie over verantwoorde trainingstechnieken.

Positieve emotionele toestand als nieuw principe

Een wezenlijk verschil met 2019 is de introductie van een afzonderlijk hoofdstuk over de positieve emotionele toestand van het paard. Welzijn wordt niet langer gedefinieerd als de afwezigheid van stress of lijden, maar als de aanwezigheid van positieve ervaringen: comfort, nieuwsgierigheid, rust en sociaal spel. De Gids adopteert hiermee het internationaal erkende Five-Domains-model, dat welzijn breder en dynamischer benadert.

Praktijkvoorbeelden versterken de toepasbaarheid

De Gids laat zien hoe bedrijven en houders in de praktijk invulling kunnen geven aan welzijn. Op de SRP-website worden aanvullend artikelen geplaatst waarin thema's verder in de praktijk zijn verdiept. Voorbeelden als slowfeeders, loopstallen, gevarieerde paddocks en groepshuisvesting tonen dat relatief kleine aanpassingen grote effecten kunnen hebben op gedrag, gezondheid en gebruiksgemak. De Gids wordt daarmee meer een hulpmiddel voor kwaliteitsverbetering dan een lijst met richtlijnen.

Een gids voor de toekomst van de sector

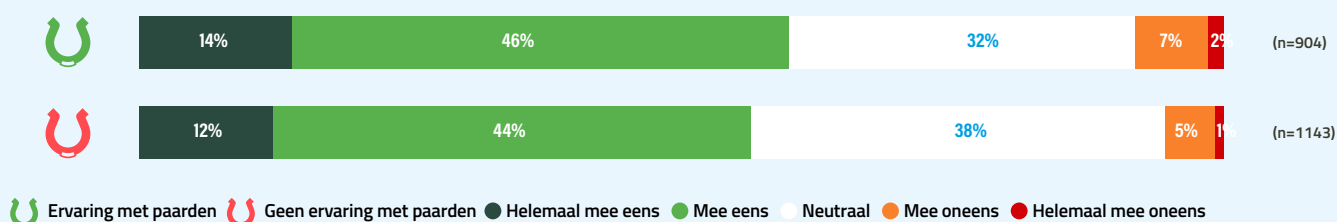
De vernieuwde Gids biedt een duidelijk toekomstperspectief. Voor ondernemers is het een instrument voor kwaliteitsontwikkeling en risicobeheersing. Voor paardenhouders is het een bron van praktische en onderbouwde adviezen. Voor leveranciers geeft het richting aan productkeuze en innovatie.

Door de Gids actief te gebruiken én te delen binnen netwerken, bedrijven en verenigingen wordt de kennis breder verspreid, draagt de sector bij aan een stevig maatschappelijk fundament en ontstaat een toekomst waarin paardenwelzijn en professionaliteit elkaar versterken.

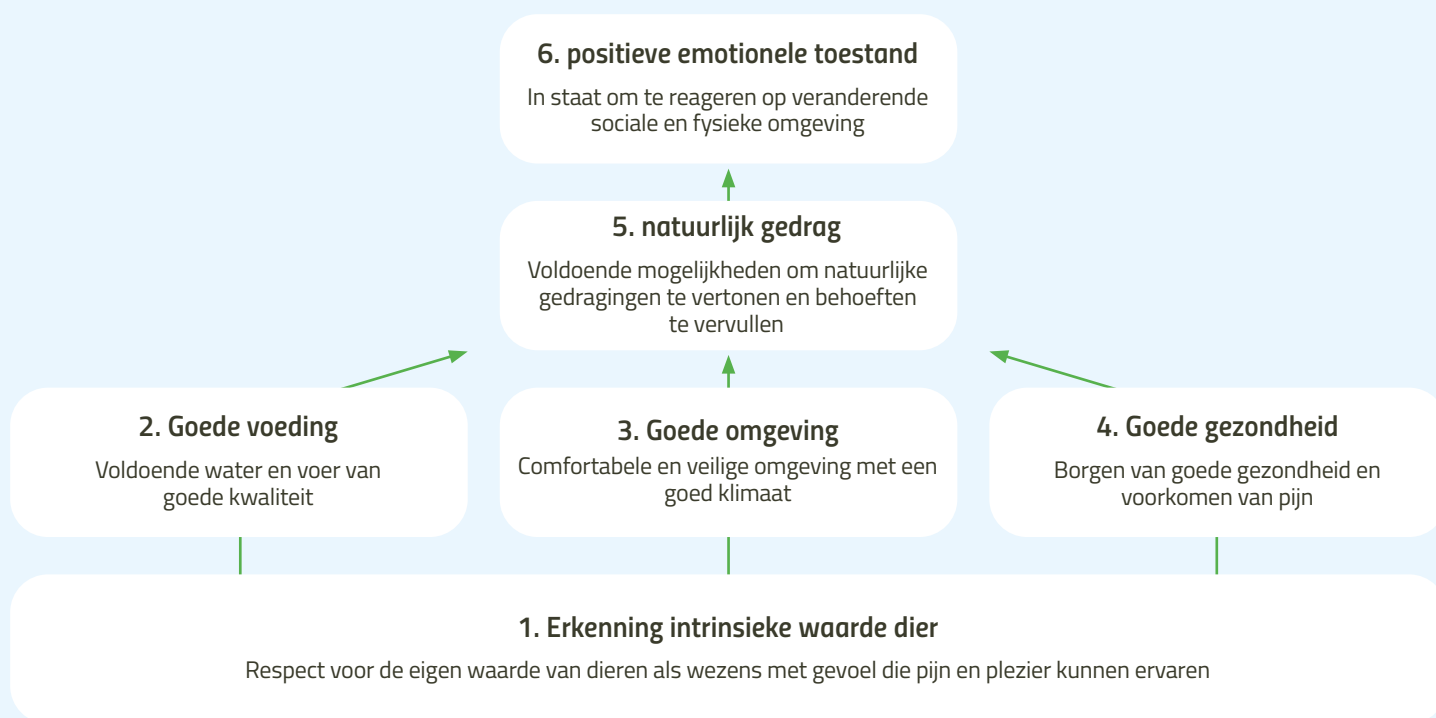

« Scan de QR code
en bekijk de gids.

> Ik heb vertrouwen dat de huidige wet- en regelgeving in combinatie met de richtlijnen vanuit de sector voldoende zijn om paardenwelzijn te waarborgen

Bron: Publieke opinieonderzoek 2025.

Figuur 1: De zes leidende principes voor dierwaardigheid (RDA, 'Dierwaardige Veehouderij', 2021).

► Verschillen tussen De Gids van Goede Praktijken 2019 en 2025

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste verschillen tussen de Gids voor Goede Praktijken uit 2019 en de vernieuwde versie van 2025.

Thema	Gids 2019	Gids 2025
Algemene benadering	Minimaliseren van welzijnsproblemen	Creëren van positieve ervaringen
Uitgangspunt	Vijf vrijheden van Brambell	Intrinsieke waarde van het paard
Voeding	Minimaal 2x daags ruwvoer, max. 6 uur zonder voer, 1 kg droge stof/100 kg lichaamsgewicht	Ruwvoer als basis niet langer dan 4 tot maximaal 6 uur zonder ruwvoer, 1,5 kg droge stof/100 kg lichaamsgewicht
Huisvesting	Focus op maatvoeringen en veiligheid	Meer ruimte, licht, frisse lucht, sociaal contact
Beweging	Geen expliciete norm	Minimaal 4 uur buiten de box, waarvan 0,5 uur vrij
Gedrag	Sociaal contact wenselijk	Sociaal contact essentieel, aandacht voor kuddegedrag en spel
Mens-paardinteractie	Niet expliciet benoemd	Respect, vertrouwen, kennis van lichaamstaal
Welzijnsdefinitie	Afwezigheid van stress of lijden	Aanwezigheid van positieve ervaringen (Five-Domains-model)

Balans tussen groei en financiële uitdaging

aaff.

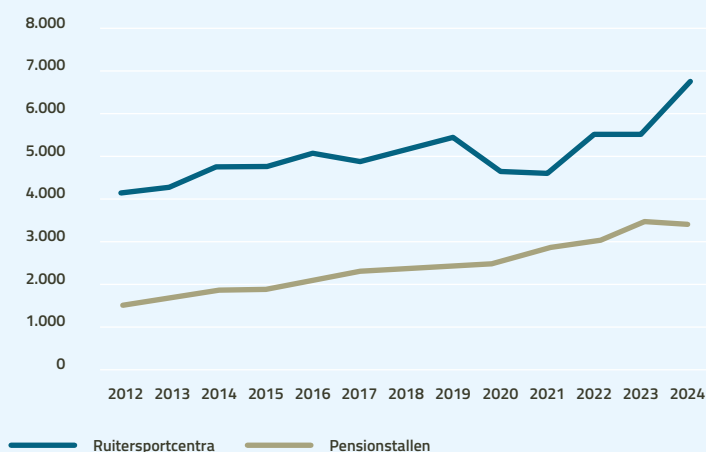
Ontdek hoe de groeiende populariteit van paardrijden omzetstijgingen stimuleert, terwijl stijgende kosten, personeelsschaarste en fiscale veranderingen zorgen voor uitdagingen. Aaff geeft samen met HAS green academy inzicht in de financiële situatie in de paardenhouderij.

Omzet en marktontwikkelingen

De ruitersportcentra laten een nette omzetgroei zien van ruim 12%. Deze stijging wordt grotendeels gedreven door manegelessen en de stalling van paarden. Dit bevestigt de trend dat paardrijden populairder is dan ooit. Het aantal ruiters is in het afgelopen jaar verder toegenomen, waardoor lesactiviteiten floreren. Tegelijkertijd laat de opbrengst uit horeca een krimp zien. Dit is vooral toe te schrijven aan krapte op de arbeidsmarkt en stijgende loonkosten. Veel ondernemers reageren hierop door hun horecavoorzieningen te downsizen of over te schakelen op automaten voor drank- en snackverkoop.

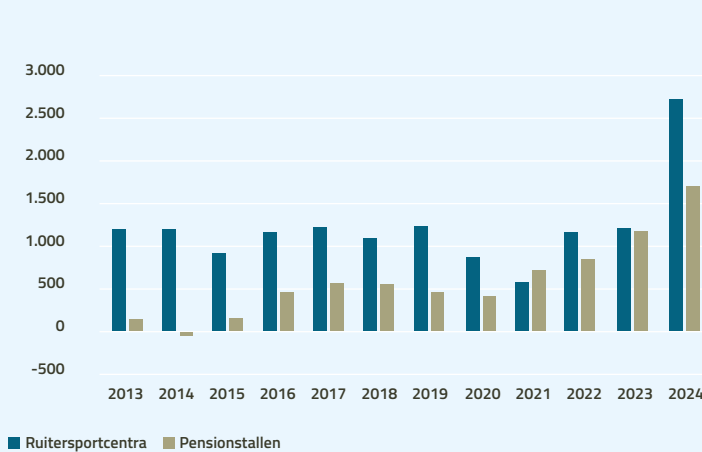
Waar de omzet van pensionstallen de afgelopen jaren een duidelijke stijgende lijn liet zien, stabiliseert deze ontwikkeling in 2024. Binnen de vaste groep referentiebedrijven, waarin de stalcapaciteit gelijk blijft, is een lichte omzetsdaling van 1% zichtbaar. Op individueel bedrijfsniveau zien we echter een gemengd beeld. Bij diverse pensionstallen leidt prijsindexatie tot een hogere omzet, terwijl andere bedrijven ervoor kiezen een deel van de stallen leeg te laten in het kader van afbouw of omvorming van activiteiten. Veelgehoorde redenen hiervoor zijn de leeftijd van de ondernemer, het ontbreken van bedrijfsopvolging en de arbeidsintensiteit van de bedrijfsvoering.

➤ Marge per stallingsplaats

Bron: aaff.

➤ Winst per stallingsplaats

Bron: aaff.

Directe kosten en marges

In de directe kosten zien we dat zowel bij ruitersportcentra als bij pensionstallen de stroprijzen aanzienlijk zijn gestegen. Ook de dierenartskosten nemen merkbaar toe, mede veroorzaakt door tariefverhogingen die zijn doorgevoerd. De totale voerkosten blijven daarentegen redelijk stabiel. De daling van de kosten voor krachtvoer wordt gecompenseerd door een lichte stijging in ruwvoerkosten. De totale directe kosten stijgen daardoor minder sterk dan verwacht. Dit hangt samen met een lagere bezettingsgraad bij enkele pensionstallen en het feit dat bepaalde referentiebedrijven in 2023 incidenteel hogere overige directe kosten hadden, waardoor de vergelijking met 2024 vertekend wordt.

De marge per stallingsplaats van ruitersportcentra stijgt door de omzetgroei fors. Bij pensionstallen blijft deze marge gemiddeld genomen op een vergelijkbaar niveau als vorig jaar. Desondanks liggen er kansen voor bedrijven die hun activiteiten voortzetten. Klanten zijn bereid meer te betalen voor pensionstalling. Vooral wanneer aandacht wordt besteed aan paardenwelzijn en wanneer bedrijven professionaliseren en de klant ontzorgen.

Overige kosten

In de overige kosten valt op dat de personeelskosten licht zijn afgenomen. Dit komt vooral doordat er bij veel bedrijven vacatures openstaan die moeilijk ingevuld worden. Daarnaast zijn de afschrijvingen afgenomen bij zowel de ruitersportcentra als pensionstallen. Dit hangt samen met de gewijzigde regelgeving omtrent afschrijvingen. Vanaf 2024 is het toegestaan om tot honderd procent van de WOZ-waarde van gebouwen af te schrijven, waar dit voorheen beperkt was tot vijftig procent. Hierdoor worden afschrijvingen sneller afgeremd en zien we deze kostenpost in 2024 aanzienlijk dalen. Hoewel dit op papier leidt tot een hogere winst, vertaalt dit zich niet in een hogere kasstroom. De hogere winst resulteert in een hogere belastingdruk, wat de liquiditeit onder druk kan zetten.

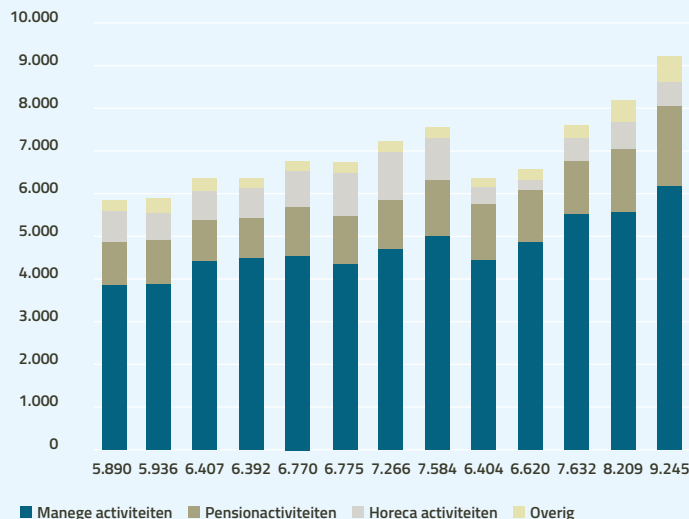
De rentelasten laten in de cijfers over 2024 nog geen sterke stijging zien, maar dit betekent niet dat ondernemers hier geen risico lopen. Bij veel bedrijven loopt de rentevaste periode af, of zal deze in de komende jaren aflopen. Bij het opnieuw vaststellen van de rente moet rekening worden gehouden met hogere tarieven dan in de afgelopen periode, wat een aanzienlijk effect kan hebben op de financiële positie.

Balans tussen groei en financiële risico's

De cijfers van 2024 laten zien dat de hippische sector kansen en uitdagingen kent. De populariteit van paardenrijden biedt ruimte voor omzetgroei. Tegelijkertijd zorgen stijgende kosten, krapte op de arbeidsmarkt, afschrijvingsregels en rente-onzekerheid voor financiële uitdagingen. Voor ondernemers is het essentieel om scherp te monitoren op kosten en strategisch in te spelen op klantwensen. Alleen zo kan continuïteit en gezonde groei in de sector worden gewaarborgd.

Ruitersportcentra

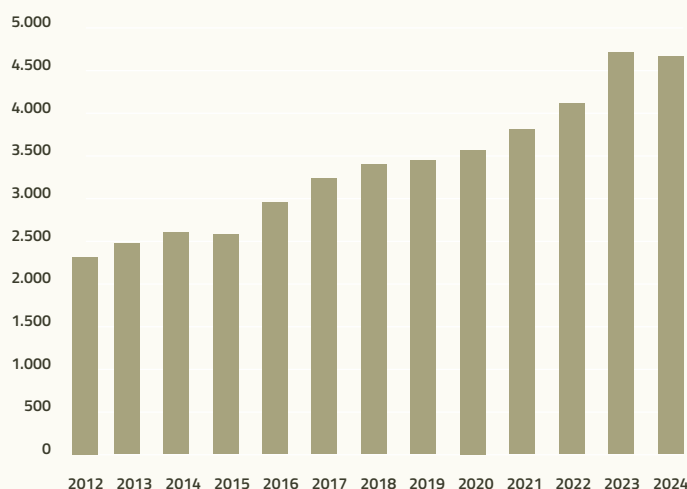
Omzet per stallingsplaats

Bron: aaff.

Pensionstallen

Omzet per stallingsplaats

Bron: aaff.

Ruitersportcentra

> Directe kosten per stallingsplaats

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Voer	574	691	684	744	789	848	887
Strooisel	464	368	330	397	356	351	447
Mestafzet	43	46	66	70	74	74	72
Diergezondheid	244	305	252	281	281	323	416
Inkoop horeca				183	279	340	314
Overig	717	690	430	334	305	744	391

Bron: aaff.

> Overige kosten

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kosten	4124	4230	3765	4039	4390	4316	4004
Rente	373	365	329	307	225	257	245
Kosten excl. rente	3751	3865	3436	3732	4165	4059	3759

Bron: aaff.

> Uitsplitsing overige kosten

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeel	1528	1725	1668	1808	2066	1669	1552
Afschrijving	643	548	509	588	555	631	477
Huisvesting	446	474	391	399	552	603	553
Huren pacht en lease	73	106	79	55	40	64	159
Inventaris	280	272	251	216	315	342	353
Algemene kosten	781	740	538	666	637	750	665

Bron: aaff.

Alle genoemde bedragen zijn in euro per stallingsplaats per jaar.

Pensionstallen

> Directe kosten per stallingsplaats

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Voer	381	291	464	328	420	562	552
Strooisel	264	256	282	331	326	345	420
Mestafzet	25	18	26	21	31	25	27
Diergezondheid	101	63	134	137	145	160	133
Overig	243	211	161	138	145	136	103

Bron: aaff.

> Overige kosten

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kosten	1840	1954	2083	2122	2204	2302	1743
Rente	129	184	189	192	199	209	217
Kosten excl. rente	1711	1770	1894	1930	2005	2093	1526

Bron: aaff.

> Uitsplitsing overige kosten

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Personeel	128	106	148	144	165	166	143
Afschrijving	404	635	674	651	623	603	236
Huisvesting	361	290	371	351	373	352	297
Huren pacht en lease	117	93	106	96	92	130	49
Inventaris	345	249	242	251	288	286	242
Algemene kosten	356	397	353	437	464	556	559

Bron: aaff.

Hippische Kengetallen Monitor

Sinds 2010 monitort aaff een vaste groep hippische ondernemers: ruitersportcentra-, pensione eigenaren of een combinatie daarvan. Door de jaarlijkse gegevens op stallingsplaatsniveau te vergelijken zijn herkenbare en duidelijke kengetallen naar

voren gekomen. De gegevens bieden inzicht in sectorbrede, bedrijfsmatige trends en ontwikkelingen. Voor de individuele hippische ondernemer bieden deze kengetallen de mogelijkheid kansen te signaleren voor de eigen bedrijfsvoering.

Exotische verrassingen

De Nederlandse paardenhouderij staat bekend om haar hoge gezondheidsstandaarden. Toch dienen zich nieuwe uitdagingen aan die niet langer genegeerd kunnen worden: het **Westnijlvirus (WNV)** en **Afrikaanse Paardenpest (APP)**. Beide ziekten zijn niet alleen gevaarlijk voor paarden, maar hebben ook verstrekende gevolgen voor de hippische sector.

Wat is het Westnijlvirus?

Het Westnijlvirus is een door muggen overgedragen virus dat oorspronkelijk uit Afrika komt. Het circuleert tussen vogels en steekmuggen, waarbij paarden en mensen als zogenaamde 'eindgastheren' fungeren. Dat betekent dat zij wel ziek kunnen worden, maar het virus niet verder verspreiden. De ziekte kan variëren van milde symptomen zoals koorts en sloomheid tot ernstige neurologische verschijnselen zoals spiertrillingen, coördinatiestoornissen en verlamming. In enkele gevallen leidt dit tot euthanasie.

Tot voor kort leek WNV een ver-van-ons-bed-show. Maar in oktober 2025 is in Zuid-Holland voor het eerst een **autochtone besmetting bij een paard** vastgesteld. Dit bevestigt dat het virus inmiddels in Nederland circuleert. Ook in buurlanden zoals Duitsland en België zijn de afgelopen jaren meerdere besmettingen gemeld. De aanwezigheid van trekvogels en muggen, gecombineerd met warmere zomers door klimaatverandering, vergroot het risico aanzienlijk.

Afrikaanse Paardenpest: een sluimerende ramp

Afrikaanse Paardenpest (APP) is een uiterst dodelijke virusziekte bij paarden, met sterftepercentages van 70 tot 95%. De ziekte wordt overgedragen door knutten (Culicoides-soorten), kleine steekvliegjes die ook in Europa voorkomen. APP is endemisch in Afrika, maar heeft in het verleden uitbraken veroorzaakt in Spanje en Portugal. Klimaatverandering en globalisering vergroten de kans dat APP opnieuw naar Europa komt. Nederland is tot nu toe vrij van APP, maar experts waarschuwen dat de ecologische omstandigheden steeds gunstiger worden voor knutten die het virus kunnen verspreiden.

Waarom speelt dit ook in Nederland?

Er zijn drie belangrijke factoren die maken dat deze ziekten niet langer hypothetisch zijn:

1. Klimaatverandering

Warmere zomers en mildere winters zorgen voor een langere activiteit van muggen en knutten. Dit vergroot de kans op virusoverdracht.

2. Internationale handel en transport

De import van paarden en paardachtigen uit risicogebieden kan het virus binnenbrengen, zelfs als dieren nog geen symptomen vertonen.

3. Aanwezigheid van vectoren

Zowel steekmuggen (voor WNV) als knutten (voor APP) komen in Nederland voor. Hoewel niet alle soorten bewezen dragers zijn, kan mutatie of aanpassing van het virus dit veranderen.

Impact op de hippische sector

Een uitbraak van WNV of APP zou enorme gevolgen hebben:

- **Gezondheidsrisico's:** Paarden kunnen ernstig ziek worden of sterven. APP kent een extreem hoog sterftepercentage.
- **Economische schade:** Bedrijven kunnen te maken krijgen met quarantaine, vervoersverboden en exportrestricties.
- **Imago en vertrouwen:** Nederland staat bekend als een veilig paardenland. Een uitbraak kan dat imago ernstig schaden.
- **Kosten voor preventie en bestrijding:** Vaccinatie, monitoring en vectorbestrijding brengen extra kosten met zich mee.

Wat kunt u doen?

Voor Westnijlvirus:

- **Vaccinatie:** Jaarlijkse vaccinatie is de meest effectieve bescherming.
- **Preventie:** Verminder muggenbroedplaatsen door stilstaand water te verwijderen, gebruik muggendeckens en houd paarden tijdens schemering binnen.
- **Monitoring:** Meld verdachte symptomen direct bij uw dierenarts en de NVWA. WNV is meldingsplichtig

Voor Afrikaanse Paardenpest:

- **Importcontrole:** Wees alert bij aankoop van paarden uit risicogebieden.
- **Vaccinatie:** Preventieve vaccinatie in Europa is nog niet beschikbaar.
- **Preventie:** Verminder knutten door mest en vochtige plekken te beheren en gebruik insectenwerende middelen.

De Hippische Monitor is ontstaan uit een samenwerking tussen Stichting HIP, HAS green academy en partners uit het Trendpanel. Het Trendpanel Paard vertegenwoordigt de hippische sector van primaire ondernemer tot toeleverancier, van brancheorganisatie en sportbond tot ruitersportretailer. Het Trendpanel signaleert trends en ontwikkelingen binnen de hippische sector (van consumentenwensen tot ondernemerskwaliteiten, van kengetallen tot retailtrends) en fungeert als klankbord voor de diverse onderzoeken die jaarlijks in de Hippische Monitor worden gebundeld.

Samenstelling

Trendpanel Paard 2025

Aaff	FNHB	Rabobank
Aeres groep	FNRS	Sectorraad Paarden
Agradi	HAS green academy	Stichting HIP
Bieman de Haas	HTP BV	Uitgeverij Media Primair BV
Cavalor	Jumping Amsterdam	Van Hall Larenstein
CNC/Amco	KNHS	Voormeesters
De Hippische Ondernemer	KWPN	Walkro
De Zeeuwse verzekering	Limburg Paardensport	
Faculteit Diergeneeskunde Utrecht	LTO Nederland	
Federatie Paardrijden Gehandicapten (FPG)	PAVO Paardenvoeders	

Onderzoeken gebundeld in de uitgave van de Hippische Monitor

Aaff (2025) Branchemonitor paardenhouderij
Enneüs (2025) Rapportage Publieke opinie paardensector 2025
KWPN (2025) Jaarverslag 2024
Sectorraad Paarden (2025) Gids voor Goede Praktijken
WBSFH jaarcijfers 2023 en 2024

Colofon

Informatie & vragen

R.Timmers@has.nl

Redactie

Rian Timmers
Fleur Castelijns
Mieke Theunissen
Anneke van Uden

Fotografie

Arnd Bronkhorst
Kika@Work
Shutterstock

Ontwerp en vormgeving

CreativeCompound.nl

Deze uitgave is geproduceerd door HAS green academy en mede tot stand gekomen door bijdragen van:

